

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงเกิดความสับสนวุ่นวายของสังคมในหลายๆด้าน เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดเกือบทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง การปกครอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นปัจจัยเร่งที่สำคัญ ทำให้เกิดการไหลทะลักของข้อมูลข่าวสารทั้งทางบวกและทางลบที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก่อให้เกิดปัญหานานัปการ โดยเฉพาะปัญหาต่อเด็กและเยาวชนในวัยเรียนอาทิเช่น ปัญหาสุขภาพจิตเกิดความเครียดและไม่สามารถปรับตัวได้ การฆ่าตัวตาย การล่องละเมิดทางเพศ การละเมิดสิทธิ การกลั่นแกล้งรังแก ความรุนแรง และการทารุณกรรมในรูปแบบต่างๆ ปัญหายาเสพติด การไม่ประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและอาชีพ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546, หน้า 3)

การพัฒนาเด็กนักเรียนมัธยมซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น จัดเป็นวัยวิกฤติ เนื่องจากเป็นวัยที่มีภาวะอารมณ์แปรปรวนสูง วุฒิภาวะทางอารมณ์ยังไม่สมบูรณ์ มีความสับสนในการวางบทบาทของตนเองในสังคม ขาดทักษะและประสบการณ์ในการเผชิญกับปัญหา การขาดความเข้าใจในตนเอง ขาดทักษะและประสบการณ์ในการเผชิญกับปัญหาของวัยรุ่น ประกอบกับการขาดแรงสนับสนุนที่เหมาะสมจากสังคม อาจทำให้วัยรุ่นมีปัญหาด้านสุขภาพจิต เช่น ความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ความสับสนในการปฏิบัติตัวต่อกลุ่มเพื่อน เป็นต้น ซึ่งถ้าปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการป้องกัน แก้ไขอย่างเหมาะสม อาจก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตที่รุนแรงในอนาคตได้

การส่งเสริมสุขภาพจิตและการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต จะช่วยให้วัยรุ่นมีแนวทางในการเผชิญความเครียดต่างๆ ในชีวิตได้อย่างสอดคล้อง สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและเกิดความขัดแย้งในจิตใจน้อยที่สุด อันจะก่อให้เกิดสุขภาพจิตที่ดีและเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน กระบวนการในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน

การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ซึ่งกำหนดให้โรงเรียนทุกโรงเรียนดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (มาตรา 6) ได้กำหนดหลักการ และความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และแนวทางการจัดการศึกษา (มาตรา 22) ยังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดที่ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542, หน้า17)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นกรอบและเกณฑ์ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็งและมีศักยภาพมากขึ้น สามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ และประเมินผลเพื่อเป็นการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็น 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านนักเรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย ซึ่งโครงสร้างของระบบประกอบด้วย ปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต จากการศึกษาพบว่าการทำงานของระบบจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่นั้นต้องตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ที่ออกมา ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นผลผลิตหมายถึง ตัวของผู้เรียน ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหมายถึงผลสำเร็จที่เกิดขึ้นตามมาตรฐานด้านนักเรียน และในการดำเนินงานตามระบบจะบรรลุเป้าหมายได้นั้นต้องอาศัยกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

กรมสุขภาพจิต (2546, หน้า3) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารรวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารรู้ศักยภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้รับพื้นฐานของนักเรียน ใช้ในการดำเนินแนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตร และคุณภาพการจัดการศึกษา มีรูปแบบกระบวนการพัฒนาและการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การมีส่วนร่วม

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549, หน้า17) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการและให้

ความสำคัญในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จจึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

1. บริหารจัดการให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลสนับสนุนและให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน
2. ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่าง ๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ฯลฯ
3. ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลสนับสนุนและให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนก็เหมือนกับภารกิจของสถานศึกษาในด้านอื่นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำในการดำเนินงานเพราะผู้บริหารเปรียบเสมือนเสาหลักที่สำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ได้บังคับบัญชา และต่อผลงานอันเป็นส่วนรวม คุณภาพและบทบาทของผู้บริหารมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคุณภาพของสถานศึกษารวมทั้งมีผลสะท้อนต่อผลงานและวิถีปฏิบัติงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งอย่างมาก สมรรถภาพของผู้บริหาร เป็นดัชนีบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหาร การที่ผู้บริหารได้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา จะเป็นสิ่งจะช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543. หน้า8) ซึ่งสอดคล้องกับ ก่อ สวัสดิพานิช (2524.หน้า21-23) ได้กล่าวไว้ว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา อาจจะถูกกล่าวได้ว่ามี สามบทบาทคือ (1) บทบาทของผู้บังคับบัญชาเป็นบทบาทที่ต้องพิจารณาว่าสมควรจะทำอย่างไร เพื่อให้เกิดผลคือ การทำให้หน่วยงานดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว เรียบร้อย และมีความก้าวหน้าทำให้คนเป็นสุข (2) บทบาทของผู้นำ กล่าวคือ การเป็นผู้บังคับบัญชาเป็นบทบาทของวิถีทางราชการ แต่การจะเป็นผู้นำได้นั้น ครู นักเรียน ผู้ร่วมงานส่วนใหญ่จะต้องพร้อมที่จะยกย่องให้เป็นผู้นำ แต่ถ้าทำด้วยความไม่ถูกต้องตามบทบาทของผู้นำแล้ว คนก็ยอมไม่ให้การยกย่อง นั่นคือ ผู้นำของโรงเรียนต้องพร้อมที่จะเป็นผู้ชี้ทิศทางที่จะเดินขณะที่บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต้องรู้จากวางโครงการเพื่อดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ และโครงการจะต้องเป็นที่ยอมรับของครูโดยการวางโครงการร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีแก่โรงเรียน สิ่งนี้เป็นเครื่องชี้ทิศทางที่ทำให้สถานศึกษาก้าวหน้าผู้นำต้องดูแลคน กำลังเงิน และกำลังอัตรา หากอัตราเร็วสูงเกินกว่าที่คนจะทำได้ก็จะมีผู้ไม่ทำตาม และถ้าผู้นำขาดผู้ตามเมื่อไหร่ก็ไม่ได้เป็นผู้นำ และ (3) บทบาทเป็นผู้แทนของหน่วยงานเป็นบทบาทที่ต้องแสดงให้

ปรากฏอย่างน้อย สาม ประการคือ จะต้องมีความรอบรู้กว้างขวางพอควรเป็นคนมีความ
ประพฤติ และน้ำใจ เมตตา ปราณี เป็นคนพร้อมที่จะร่วมมือกับผู้อื่นคือ คุณลักษณะของผู้บริหาร
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นงานที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้บุคลากรที่มี
ความรู้ความสามารถเฉพาะทาง บุคลากรต้องทำงานด้วยความตั้งใจและจริงใจได้รับความร่วมมือ
จากทุกฝ่ายจึงจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ ธีระ รุญเจริญ ได้กล่าวว่า “ผู้บริหารมืออาชีพ”
(2546. หน้า 2-6) มีคุณลักษณะสำคัญ คือ ทุ่มเทให้กับอาชีพและมีรายได้จากงานในอาชีพนั้น
รู้ชัดและรู้จริงมีศาสตร์ในการพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง นำศาสตร์ไปใช้ในการบริหารจนเชี่ยวชาญ
ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ต้องมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพและมีองค์กรควบคุม กำกับ ดูแล
คุณภาพ ทุกพฤติกรรม

ในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สำเร็จได้นั้นผู้บริหารเป็นบุคลากรหลักในการดำเนิน
ภารกิจของสถานศึกษาให้สำเร็จ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543
อ้างอิงในสุภรณ์ สุภาพงษ์ 2543, หน้า 9) กล่าวถึง ผู้บริหารว่าเป็นบุคคลที่มีส่วนทำให้ทุกคน
ปฏิบัติงานด้วยความราบรื่นมีความพึงพอใจ เต็มใจ มีความสุข และมีความพร้อม ซึ่ง ผู้บริหารเป็น
องค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารโรงเรียน การบริหารโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพต่อเมื่อ
ผู้บริหารมีทักษะพื้นฐานในการบริหารงาน มีคุณสมบัติที่ดีแห่งการเป็นผู้บริหาร ผู้บริหาร
สถานศึกษา คือ บุคคลที่เป็นหลักสำคัญที่จะนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่
มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผู้บริหารจะต้องมี
คุณลักษณะของการเป็นผู้นำพร้อมทั้งมีทักษะในการบริหารงาน เป็นปัจจัยของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ
การพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้น

ธีระ รุญเจริญ (2550. หน้า142) กล่าวว่าการบริหารยุคโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องอาศัย
ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะหลายอย่าง จึงจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของ
องค์กรที่กำหนดไว้ การที่จะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพจำต้องอาศัยรูปแบบภาวะผู้นำและการเป็น
ผู้นำที่ดี

กิติมา ปรีดีดิติก (2539, หน้า 268) กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของผู้นำว่าจะหาบุคคลเดียวที่
เพียบพร้อม คุณลักษณะผู้นำที่ดีทั้งหมดนั้นหายาก เพราะลักษณะอุปนิสัยใจคอ และวิธีการทำงาน
ของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกัน และยิ่งแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ที่บริหารด้วย ผู้นำ ควรจะมี
คุณสมบัติ 3 ประการ เรียกว่า ไตรภูมิ คือ ภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน และนอกจากนี้ ผู้นำต้อง มีความ
เฉลียวฉลาด มีไหวพริบ มีความทะเยอทะยาน และกระตือรือร้นที่จะก้าวหน้า มีความสุภาพอ่อนน้อม
จริงใจต่อคนทั่วไป มีศีลสัตย์ และศรัทธาต่อผู้ร่วมงาน

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาต้องการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

ปัญหาการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลกเป็นอย่างไร
2. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลกเป็นอย่างไร
3. คุณลักษณะของผู้บริหารด้านใดที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
4. สมการที่ใช้เพื่อพยากรณ์ เป็นอย่างไร

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก มากที่สุด

ความสำคัญของการศึกษา

1. ทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
2. ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
3. เป็นข้อมูลสารสนเทศ ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1, 2, 3 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 490 คน

กลุ่มตัวอย่าง คณะผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรที่เชื่อถือได้ โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยการสุ่มโรงเรียน ด้วยวิธีการใช้ ตารางเทียบหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, หน้า 607-610 อ้างถึงใน เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินชัย, 2539, หน้า135-137) ได้กลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาชั้นพื้นฐานใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1, 2, 3 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 339 โรงเรียน

2. **เนื้อหาการศึกษาครั้งนี้** มุ่งศึกษาด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2542) ได้ประมวลคุณลักษณะที่เชื่อต่อการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545) ที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

- 2.1 คุณลักษณะด้านสติปัญญา และความรู้
- 2.2 คุณลักษณะทางกาย
- 2.3 คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ
- 2.4 คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน
- 2.5 คุณลักษณะทางสังคม

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรพยากรณ์ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารการศึกษา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ดังนี้

- 3.1.1 คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความรู้
- 3.1.2 คุณลักษณะทางกาย
- 3.1.3 คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ
- 3.1.4 คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน
- 3.1.5 คุณลักษณะทางสังคม

3.2 ตัวแปรเกณฑ์ คือ ผลสัมฤทธิ์การบริหารระบบการดูแลช่วยนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะผู้บริหาร หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัวของผู้บริหารที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ว่าควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างไร ประกอบด้วย คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความรู้ คุณลักษณะทางกาย คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านการงาน และคุณลักษณะทางสังคม

2. คุณลักษณะทางด้านสติปัญญาและความรู้ หมายถึง คุณลักษณะด้านสติปัญญาของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ การบริหารจัดการ การมีปฏิภาณไหวพริบในการตัดสินใจ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เข้าใจกฎเกณฑ์และวินัยทางสังคม ด้านการติดต่อสื่อสาร การผู้ทันเหตุการณ์ มีอุดมการณ์ ด้านวิสัยทัศน์และความเป็นประชาธิปไตย

3. คุณลักษณะทางกาย หมายถึง คุณลักษณะทางกายของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านสุขภาพ ด้านรูปร่างลักษณะ ด้านความอดทน ความสามารถในการทำงาน ความมั่นคงเด็ดเดี่ยว

4. คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ หมายถึง ภาพรวมของลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกให้เห็น ที่เป็นส่วนประกอบทางกาย อุปนิสัยคุณธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม และสติปัญญา

5. คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน หมายถึง คุณลักษณะด้านการงานของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบไปด้วย ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ การบริหารจัดการ การพัฒนาคน พัฒนาตนและพัฒนาองค์กร การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนางาน ความมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านการประพฤติปฏิบัติตน การเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการสร้างโอกาสในการทำงาน

6. คุณลักษณะด้านสังคม หมายถึง คุณลักษณะด้านสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การประพฤติปฏิบัติตนในสังคม คุณธรรมจริยธรรม การครองตน ครองคน และการเป็นผู้นำ

7. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน เป็นการกระทำที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริม พัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณภาพ ตามที่สังคมต้องการ พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน ฯลฯ มีส่วนร่วม

8. ผลสัมฤทธิ์การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง ผลสำเร็จที่เกิดขึ้น ตามมาตรฐานด้านนักเรียนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งมีทั้งหมด 6 ตัวบ่งชี้ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัย อันตราย และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ 4 รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์

ตัวบ่งชี้ที่ 5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม

ตัวบ่งชี้ที่ 6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต

9. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดพิษณุโลก หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดพิษณุโลก เขต 1,2 และ 3

10. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก